

NA STRÁŽ

Časopis věnovaný vnitřním otázkám československého vojska.

Neutralitu a klid.

Ohledně situace na Dalekém Východě při vši chudosti a jednostrannosti zpráv je dnes již jasno, že se strany Japonců jde o podnik většího rozměru, že zabezpečení svých zájmů na tomto území chtí dosáhnout také silou, bojem. Hleděli jsme své čtenáře v „Českosl. Denníku“ podrobně seznamovat s vývojem poměru rusko-japonského. Ale dosud nejsou nám podrobně známy bezprostřední příčiny k vystoupení. Nevíme, jak se vyslovují jeho cíle, v jaké je souvislosti se Semenovým atd. Není nám dost jasná situace mezinárodní: jak se zachovají k separátní akci japonské ostatoč spojenecké vlády, které se patrně velmi těžko rozhodují mezi uspokojením nad ezbrojeným bojem proti bolševikům a mezi obavami a odporem proti zvětšování japonského vlivu na Dalním Východě.

My se díváme na japonské vystoupení hlavně se dvou hledisek: s hlediska zájmů ruského národa a státu a s hlediska naší evakuace. Srostli jsme na tolik s Ruskem, že v této srážce zájmů stáváme se bezděky straníky; pamatujeme ještě z doby ne tak dávno, jaké Japonci zprvu dělali překážky našemu rychlému projezdu na východ; projížděli jsme Zabajkalím, kde jsme se na vlastní oči přesvědčili skutečné podstatě semenovštiny, držící se výhradně silou japonských štyků. Sympatie našich vojáků na straně Japonců nejsou, to je jasné.

To Japonci dobře vědí, a bylo by proto zcela zbytečné jim to říkat nebo ukazovat. Je snad už zbytečné opakovat, že je nutno velmi úzkostlivě dodržovat neutralitu nařízenou naší vládou a vyplývající z našeho položení. V Charbině Japonci polodůvěrně sdělovali, že tam někde několik našich vojáků pomáhalo povstalcům. Náčelník vladivostockého štábu japonského už před měsícem v protestu vladivostocké vládě proti ozbrojování Korejců uvedl také, že Korejci kupují české vintovky: narážka na to se vyskytla tyto dny v Charbině zase. Štáb vojska říká Japoncům prostě: Dejte nám přesná data, kdo kdy a kde, abychom mohli

zakročit proti vinníkům. Je naprosto natné takové chování všech vojáků, aby těch dat nebylo, aby naše vedení vojenské i politické mělo co nejméně komplikací při své práci o úspěšné dokončení naší evakuace.

Která, mohli bychom říci, na půdě Asie se blíží ke konci. Ve středu (7. 4.) byl na st. Mandžurii, tedy na Čínské východní dráze, již náš 11. pluk. V těchto dnech tedy budou všechny naše ešelony na této dráze, kde je doprava teměř normální, nebo mezi její konečnou východní stanicí a Vladivostokem.

Jde o lodě. Opozdnění amerických lodí odůvodňuje se přesně udávanými příčinami technickými. Nyní již skoro týden nemáme spojení s Vladivostokem a nevíme tedy, jak stojí otázka lodní. V částech přirozeně mluví se o ní mnoho; vyskytují se všelijaké kombinace, objevují se zase různé pochybnosti a obvinění. Nechej o nich zatím psát, pokud nebude možno — po přejezdu našeho vlaku do Vladivostoku — zjednat si tam přesné informace. Jedno zase je jasné: vojsko vyplnilo příkaz své vlády tím, že se v době poměrně velmi krátké soustředilo na Východě — nemáme práva pochybovat, že vláda nevyplní zase svou část evakuačního úkolu: obstarat nám včas lodě. K.

Obžaloba a obhajoba.

I.

Člověk do poslední možnosti zůstává na formující stanici Vojenský punkt a pozoruje naši evakuaci. Mozek pracuje k roztrhnutí všech žilek. Příkaz za příkazem lítá, aby evakuace prováděla se rychle a úspěšně tak, aby Československá republika — národ neutrošil žádnou škodu.

Co však se může říci, když Likvidační komise, vedená neschopným důstojníkem, prodává ruským komersantům 15 000 pudů čaje, několik vagonů barchetu látky a plátna na košile. Kde je Vrchní kontrola? Kde jsou soudcové, kteří vládoujší čl. vojáka pro páru špinavých onucí před forum soudní.

Dnes, 2. února, odjíždí poslední ešelon armádního intendatstva — a na Voj. punktě

je 700 prázdných vagonů, které rádi spasení majetku čl. národa zmučení čl. vojáci předávají, aby se vyvezl majetek náš. A 15.000 pudů čaje odváží ruský spekulant Peterson, aby nedojížděje Angary, vydělal několik milionů zisku.

Intendantstvo I. divise předává Likvidační komisi 14 cisteren mazadel, které se prodávají, zatím co velitelé staníc v Zabajkallí volají: pošlete mazat — nemáme čím mazati kola českoslov. ešelonů, které po zahojení buksérů nemohou dále. Každá česko-ruských spekulantů v Irkutsku obchoduje s majetkem státu, pro který jsme my, romantičtí legionáři, 5 let strádali. Kde je ministr Národní Obrany Klofáč? Pánové, patříte na lavici obžalovaných! Zde musí promluvití soc. dem. poslanci v Nár. shromáždění. Materiál jim posíláme. A my provádíme evakuaci.

Punčochář Ferd.

II.

Redakci „Československého Denníku“.

Vracím Vám opis článku br. Ferd. Punčocháře a prosím stejně s ním, jestliže se tak ještě nestalo, aby článek ten byl do slovně otištěn, současně však v témže čísle aby byl i otištěn článek, který Vám jménem Likvidační komise zasílám. Zůstavuji všem dobrovolcům a i těm, kteří jednou ve vlasti budou čísti stará čísla „Denníku“, aby sami rozhodli a utvořili si úsudek o tom, s jakou lehkomyšlností, na štěstí jen nemnozí, z řad t. zv. kritiků si zahrávají se otí sibířského vojska a buď z nevědomosti, aneb, což by bylo ještě hůře, zúmyslně rozmíchávají zbytečné boje v našich řadách a dokonce doma ještě ohtějí zbytečně mařiti drahocenný čas zák. sboru t. j. Nár. shromáždění.

K věci: Pisatel uvádí, že ruským komersantům prodán byl cenný majetek čl. vojska a hlavně Petersonovi 15.000 pudů čaje a několik vagonů barchetu a plátna na košile. Tvzení toto je vyslovenou lží buď vědomou, aneb z neinformovanosti plynoucí. Důkaz: cituji protokol zasedání Komise „po zakupkě u Čechovojsk prodovolství a i predmetov snabženija“ ze dne 24. 2. 1920 Protokol týká se koupě 14 053 pudů 28.2/3 f. čaje.

O koupě 14 053 pudů 28.2/3 f. čaje. A. Ю. Добровольский сообщает, что он наводил справки относительно существовавших и существующих теперь цѣнах на чай, относительно качества предлагаемого к продажѣ чая. — Причем ему удалось установить, что данный чай в большей части качества ниже средняго. и только небольшая часть его около 100 мѣст, качества средняго. Цѣны на этот чай в 19.4 году с до-

ставкой в Иркутск, но без акциза. были до 29 коп. за фунт. Считая копѣйку 1914 г. за рубль сибирскими в 1920 году, цѣну одного фунта чая можно опредѣлить в 29 руб. за фунт на сибирскія деньги. Свѣдѣнія полученные с запада опредѣляют цѣну еще ниже. Все же Добровольский находит цѣну в 29 рублей за фунт приемлемой.

Д-р Бек заявляет, что им этот чай обошелся гораздо дороже, ввиду уплаты тарифа от Владивостока до Иркутска в долларах. Он бы согласился на эту цѣну, если бы она соответствовала цѣнѣ чая во Владивостокѣ, или же если бы ему во Владивостокѣ возвратили такое же количество чая какое он сдает здѣсь. Но так как это невозможно, цѣны на чай во Владивостокѣ гораздо выше, то он не может согласиться на цѣну 29 рублей за фунт и просит оцѣнить чай в 40 руб. за фунт.

Бородин — ввиду того что чай этот будет сплачен, как и еще нѣкоторые счета, не денежными знаками, а пушниной, причем послѣдняя будет расцѣниваться по курсу рынка во Владивостокѣ, то есть дешевле, чѣм здѣсь, полагает что справедливѣе было бы чай оцѣнить по рыночной цѣнѣ в Иркутскѣ, а эта цѣна вполне совпадает с указанной Добровольским.

A. Ю. Добровольский просит ближе подойти к вопросу и указывает три отправных пункта для опредѣления цѣны чая: 1. цѣны на чай 1914 году; 2. современные цѣны на чай на мѣстном рынкѣ и 3. цѣны на чай на владивостокском рынкѣ. Он предлагает остановиться на оцѣнкѣ чая, исходя из мѣстных рыночных цѣн.

Д-р Бек соглашается на цѣну 32 руб 50 коп.

В. Д. Вавилов, член госуд. контроля указывает, что как ни подойти к оцѣнкѣ чая, все-таки цѣна чая никак не может быть доведена до 32 руб. 50 коп. за фунт так как исходя из цѣн 1914 года в переводѣ на сибирскія деньги, цѣна фунта опредѣляется в 29 рублей. Цѣны на чай во Владивостокѣ в августѣ 1919 года от 4 до 5 рублей за фунт, цѣны на чай в настоящее время на западѣ ниже 29 рублей. Таким образом цѣна в 32 руб. 50 коп. ни в коем случаѣ неприемлема, тѣм болѣе что уплата будет произведена не денежными знаками, а пушниной, расцѣниваемой по рыночным цѣнам во Владивостокѣ.

Д-р Бек соглашается на цѣну 32 рубля за фунт.

Постановили: Купить предлагаемый Чеховоиском байховый чай в количествѣ 14 053 пуд 28.2/3 фунта по цѣнѣ 32 руб. за фунт. При чем Комиссия, не имѣя возможности оцѣнить по курсу совѣтских денежных зна-

ков, не зная в условиі окончательнаго расчета Совѣтской власти с Чеховойском за передаваемое послѣдним имущество и товары, признало возможным оцѣнить чай по курсу сибирских денег до аннуляции.

В. Д. Вавилов — остается при особом мнѣніи и считает цѣну в 32 руб. за фунт очень высокой и произвольной.

Cena čaje byla namí stanovena původně na 85 později na 82 ruble za funt a prodán vzhledem k telegrafické zprávě náč. Finanční správy z Vladivostoku, že můžeme čaj prodati za 80 rublů, poněvadž lepší jakost čaje, než je náš, stojí ve Vladivostoku 25 rublů. Kromě toho zpráva br. Punčocháče je ze 2. února a čaj byl prodán ruské vládě 24. února.

K bodu druhému: pisatel tvrdí, že prodáno bylo několik vagonů barchetu a plátna na košile spekulantům. Z protokolu shora citované komise, která od našeho vojska v zastoupení sovětské vlády kupovala různé předměty namí prodané, vidno, že jmenovaného barchetu bylo 50.000 aršínů, kterýžto materiál po dobrozdání znaleců nehodil se k dopravě do vlasti, zvláště když naši z domova posílají zboží téhož druhu dalekou cestou mefem na prodej do Vladivostoku. A to zboží daleko lepší jakosti, nežli jmenovaný barchet. Poněvadž pak zásadně ode dne svržení kolčakovské vlády v Irkutsku jednotlivcům nebylo vůbec nic předáváno a vše nabízeno na prodej jmenované komisí, postupováno bylo i s barchetem stejně. V několika schůzích a hned v prvé byl nabízen barchet. Cituji bod 8. zasedání ze dne 18. ledna 1920:

„Предложение о покупке мануфактуры швейных и сапожных машин, сырых кож и других товаров.

Испрашиваемыя цѣны: сатин 12,50 арш., брезентовая ткань 30 руб., бумазей 71 и 85 см 28 руб. арш., сапинка 15 ярдов 210 руб. кусок, бумажная клѣтчатая матерія 82 руб. арш., кожи сырыя 700 до 1.000 руб. пуд, машины швейныя и сапожныя по 1000 руб.“
О назначеніи дня слѣдующаго засѣданія.

Ceny namí žádané zdály se však ruské komisí příliš vysokými a nemohli jsme nic jiného učinit, nežli prodat manufakturu tomu, kdo zaplatil více, a to byl Peterson, který část kupní ceny uplatil ve zlatě. Pokud se týče cisteren, je tvrzení pisatele stejně ne-spravedlivé, neboť podstata jest následující: Jak ze shora citovaných protokolů vidno, prohlásili jsme ruským zástupcům několikráte, že naše vojsko prodává jediné to, co same za vlastní prostředky koupilo a předměty přijaté kdysi od Rusů vrací zpět ruským zástupcům. Takovým způsobem vrátili

jsme na potvrzení vše a dokonce ještě mnohem více, než jsme kdy od Rusů přijali, nehlédě k tomu, že jsme i při těchto předmětech mohli žádati odškodnění, poněvadž byly dány vojsku k vedení boje a bylo jen zásluhou naší, že po skončení bojů vracíme více, než jsme přijali.

Když takovým způsobem jsme nakládali s ruským majetkem erárním, tím spíše jsme princip tento dodržovali při těch předmětech, které se octly pod naší ochranou v době evakuace vojskové fronty. Tehdy evakuovány byly mimo jiné i cisterny s petrolejem, patřící různým vlastníkům. Poněvadž se tito o svůj majetek nehlásili, zůstal pod naší ochranou po celou dobu našeho pobytu v Sibíři. Když pak jsme opouštěli Irkutsk, nemohli jsme přirozeně cisterny vládeti dále na východ, a proto v zasedání ruské komise jsme prohlásili, že cisterny odevzdáme vojensko-promyšlennému komitétu na potvrzení a tento je povinen vyúčtovat s vlastníky, až se přihlásí. Tak se i stalo. Důkaz: protokoly ruské komise, archiv likvidačního odboru. Je tudíž nepravdou, co tvrdí pisatel. Dodáváme ještě, že v Irkutsku byl sovětskou vládou a také politickým centrem zakázán veškeren prodej i koupě jednotlivcům, takže i kdybychom byli chtěli, nikdo by byl od nás cisterny nemohl koupit.

Co se týče likvidace čsl. majetku, provádí se dále v Charbině a ve Vladivostoku. Proto nemohla být dosud podána úřední veřejná zpráva o výsledku likvidace. Referáty částečně podávány jsou všem příslušným úřadům. Z protokolů a archivů likvidačního odboru může každý seznati, jak se nakládá s majetkem našim, a každý sezná, že jednáme opatrně a svědomitě. Je tudíž zbytečným patetické volání, „kde je ministr národní obrany Klofáč“, má snad být povolán, aby zamezil šíření podobných zpráv, jako je zpráva pisatele!? Zůstavují k posouzení do-broveců, kdo v daném případě patří na lavici obžalovaných. Nechtě o těchto věcech promluví poslanci i soc. demokratičtí, aby posoudili takovýto způsob demagogie. Materiál jim tímto podáváme.

Za likvidační komisí československého vojska v Sibíři: Dr. Beck.

Poznámka redakce. Dopis br. Punčocháče dostali jsme na cestě z Mandžurie do Charbinu, kam právě přijel z východu dr. Beck. Proto ihned obrátili jsme se k němu, žádajíce vysvětlení, jehož se nám dostalo tímto dopisem. Nebyli bychom snad mařili papír tištěním celé této historie, kdyby byl br. Punčocháč obrátil se s dopisem (ovšem slušněji psaným) pouze na redakci. Tím, že ho poslal do Nár. shromáždění, věc stává se veřejnou a nemáme práva neuveřejnit oba listy. Bude to aspoň na tolik užitečné, že bratři uvidí, jak lehce se u nás obžalovává a jak těžko takovou žalobu držet. Tím

ovšem nechceme, by se skutečné přestupky a přešlapy, ať je spácha kdokoli, nehlásily a nesoudily. Má-li však být dosaženo spravedlnosti, třeba především znát vinu, dokázat ji a žádat nápravu neb odsouzení. Soud je však něco jiného než klepaření třeba před vysokým forem!

K stížnostem na poštu.

Uveřejnili jsme již v Denníku vysvětlení správce pošty, proč pošta nemůže fungovat normálně. Nyní otiskujeme dvě hlášení poštovních výpravčích, dodaná správou polní pošty:

Při přijetí do Klukvenné a předání pošty jsem žádal u velitele stanice o připečení a odpravení zpět. Bylo mi slíbeno, že se tak stane. Nevím však, z jakých příčin, přes opětovné moje žádání, byla odpráva naší ambulance zdržována, až mi bylo konečně řečeno br. majorem, zástupcem plukovníka 12. střeleckého pluku, za přítomnosti čl. ataché kap. Kašpárka, že více na připečení nelze myslit, neb mnoho věcí, cennějších naší teplušky, vyvezeno nebude. Velitel 12. střel. pluku jakož i jeho zástupce byli ten čas veliteli stanice.

Mandžurijska, 8. března 1920.

Šturma Václav, výpravčí II. třídy.

Na stanici Ačinsk I. dostal jsem telegrafický rozkaz, v případě evakuace 6. střel. pluku odejít se štábem 6. pluku. Po obdržení tohoto rozkazu odebral jsem se okamžitě k pobočnicku velitele pluku a s telegramem v ruce žádal jsem jej o vyplnění rozkazu. Pobočník kap. Weinstein toto přislíbil. Já jej upozornil, že si budu stěžovat, jestli mne chce jen odbyti, by se mne zbavil, on mně na to řekl, bych byl bez starosti, že „objazatleho“ pojedou. To bylo tři dny před evakuací.

Když jsem se dověděl, že evakuace nastane, šel jsem připomenout pobočnicku daný mně slib, ale on mně řekl, že to nejde, že mají plný počet os, ale mezi počtem os byly čtyry osy (dvě teplušky ruských občanů — Mašinský z Omska a Kolesnikov neb Koločnikov z Tumeni), kteréžto teplušky jsem ještě v Tašetě viděl. Tedy cizí lidé byli bližší a důležitější než čl. pošta a její pětičlenný personál s 480.000 rubly, balíky, spoustou korespondence našich vojáků do vlasti atd.

Já jsem sloce ušel s tak zvaným „sborným“ ale tak mizerně a za takových podmínek, že jsem raději volil prázdné uhelné vlaky, nežli přízeň velitelů různých nášich ešelonů. Připomínám, že tenkrát rozkaz o „uplótneňi“ dán ještě nebyl. Svoje hlášení mohu důkazy odůvodnit.

Vrchní výpravčí A. Zelenka.

Jak vidno, časově vztahují se raporty ke kritické době evakuace střední Sibíře. Kdo vzpomene na poměry při odjezdu z Ačinska, Krasnojarska a Klukvenné, vysvětlí si jednání dotyčných velitelů, aniž by je příliš vlnil.

Docházejí však stále stížnosti, že pošta a hlavně naše tiskoviny nedocházejí rychle nebo vůbec. Generálním nabytovatelem musil být vydán znovu příkaz, by velitelé vlaků připojovali poštovní vagony, a brozí jim soudem, budou-li bránit připojení. Z Mandžurie, kde nyní stojíme, vyjíždějí poštovní vozy dosti často na východ i na západ. Jejich jízda avísována po liniích. Záleží tedy na bratřích, by neopomenuli peštu si vyzvednout a také ji správně rozdělovali. Pak nebudou též stížnosti, že tam a tam u velitele stanice či na poště válí se balíky novin. Jsme dnes strojem s trochu rozviklanými kolečkami. Ne všechny zuby zapadají. Mnozí neradi slouží druhým, ba neobslouží ani sebe. Je třeba trochu víc čilosti a vzájemné kontroly.

Náš pohyb.

Dne 5. dubna stál ariergard, stvořený 2 ešelony a dvěma broněviky rumunskými, na st. Mogzon, poslední čl. vlak (strojírenský oddíl) na st. Čita I. Též dne opustili jsme Čitu. 7. dubna ráno poslední náš vlak stál na st. Karymská. Štáb 8. divise vyjel v neděli 4. dubna z Čity a 7. dubna přibyl do Mandžurie za většinou vlaků 3. divise. Dnes, možno předpokládat, jsou na území Zabajkallí jen poslední ešelony.

Štáb vojska vyjel 8. dubna z Charbina v Pograničnou, by uregoleval další pohyb na východ. Hlavní massa vojska je nyní soustředěna v Mandžurii, kde pohyb neustává dotud, dokud možno zaplňovat stanice východně Charbina. Okolo Vladivostoku byla k 5. dubnu soustředěna polovina 2. divise, ve Vladivostoku kromě toho čekala na evakuaci několik tisíc lidí z různých formací. Přerušené spojení s východem brání, bychom zvěděli, zda přijely konečně lodě očekávané v březnu a pak počátkem dubna. Jisto je pouze, že tři velké americké lodi („President Grant“, „Amerika“, „Edelin“) byly koncem března v japonských vodách, tedy nedaleko Vladivostoku.

Moderní důstojník, jak já si ho představuji, bude kamarádem vojáků. Jich vzájemný poměr musí být mravní, nikoli mechanický. Ale prosím, důstojník nesmí být demagogem!

T. G. Masaryk.

Hlavní název: **Na stráž**

Vydavatel: **Informačně osvětový odbor ministerstva vojensví**

Vydáváno v letech: **1919 - 1920**

Číslo ročníku: **1**

Číslo výtisku: **25**

Datum vydání čísla: **10.4.1920**

Identifikátor ISSN: **2223-0033**

Stránky: **[1], 2, 3, 4**